

Date: 29th January-2026

**VOKAL ASARLARINI O'RGATISH ORQALI O'QUVCHILARGA MILLIY
ISTIQLOL RUHINI SINGDIRISH USHLUBLARI.**

Egamberdiyev Umrzoq

Shahrisabz davlat pedagogika universitetida magistranti

Annotatsiya: Mazkur tadqiqotda vokal asarlarini o'rgatish jarayonida o'quvchilarga milliy istiqlol ruhini singdirishning pedagogik va metodik asoslari tahlil qilinadi. Tadqiqot davomida musiqa ta'limining tarbiyaviy imkoniyatlari, xususan vokal san'atining o'quvchilarning ma'naviy-axloqiy rivojiga ta'siri yoritib beriladi. Milliy va vatanparvarlik mazmunidagi vokal asarlarning ta'lim jarayonidagi o'rni, ularning g'oyaviy-estetik ahamiyati hamda o'quvchilarda Vatanga muhabbat, milliy g'urur va tarixiy xotirani shakllantirishdagi roli asoslab beriladi. Shuningdek, vokal asarlarini o'rgatishda fanlararo integratsiya, zamonaviy pedagogik texnologiyalar va interfaol metodlardan foydalanishning samaradorligi ko'rsatib o'tiladi. Tadqiqot natijalari musiqa ta'limi jarayonini takomillashtirish, o'quvchilarda milliy ong va milliy istiqlol g'oyalarini shakllantirishga xizmat qilishi bilan ilmiy-amaliy ahamiyatga ega.

Kalit so'zlar: vokal asarlari, musiqa ta'limi, milliy istiqlol ruhi, vatanparvarlik tarbiyasi, milliy ong, ma'naviy tarbiya, vokal san'ati, xalq qo'shiqlari, pedagogik uslublar, fanlararo integratsiya.

Bugungi globallashuv sharoitida har bir millat va xalq o'zining milliy o'zligini, madaniy merosini, ma'naviy qadriyatlarini asrab-avaylash va uni yosh avlod ongiga singdirish masalasiga alohida e'tibor qaratmoqda. Ayniqsa, mustaqil taraqqiyot yo'lini tanlagan davlatlar uchun milliy istiqlol g'oyalarini yoshlar ongiga chuqur va barqaror singdirish muhim strategik vazifalardan biri hisoblanadi. Chunki yosh avlod – har qanday jamiyatning kelajagi, uning ma'naviy-ma'rifiy darajasi esa davlatning ertangi taraqqiyotini belgilab beradi. Shu bois ta'lim tizimida nafaqat bilim berish, balki tarbiyaviy jihatlarni ham uyg'unlashtirgan holda olib borish dolzarb ahamiyat kasb etadi. Milliy istiqlol ruhini shakllantirishda san'at, xususan musiqa san'ati alohida o'rin tutadi. Musiqa inson ruhiyatiga bevosita ta'sir etuvchi kuchli estetik vosita bo'lib, u orqali tarixiy xotira, milliy g'urur, vatanparvarlik tuyg'ularini tarbiyalash imkoniyati nihoyatda kengdir. Ayniqsa, vokal san'ati – ya'ni kuylash, qo'shiq ijrochiligi insonning hissiy olamiga bevosita ta'sir ko'rsatib, uning qalbida chuqur iz qoldiradi. Shu sababli vokal asarlarini o'rgatish jarayoni nafaqat musiqiy savodxonlikni oshirish, balki o'quvchilarda milliy ong va milliy istiqlol g'oyalarini shakllantirishda samarali vosita bo'lib xizmat qilishi mumkin. O'zbekiston Respublikasi mustaqillikka erishganidan so'ng ta'lim va tarbiya sohasida tub islohotlar amalga oshirildi. Davlat ta'lim standartlari, milliy o'quv dasturlari va konsepsiyalarda yosh avlodni milliy va umuminsoniy qadriyatlar ruhida tarbiyalash ustuvor vazifa sifatida belgilandi. Xususan, san'at va madaniyat yo'nalishidagi fanlar, jumladan musiqa ta'limi orqali o'quvchilarda Vatanga muhabbat, milliy g'urur, tarixiy merosga hurmat tuyg'ularini

Date: 29th January-2026

shakllantirishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Vokal asarlari – bu xalqning tarixiy hayoti, ijtimoiy munosabatlari, quvonch va tashvishlari, orzu-umidlari bilan chambarchas bog'liq bo'lgan badiiy ifoda shaklidir. Har bir xalqning milliy vokal musiqasi uning madaniy genofondi sifatida namoyon bo'ladi. O'zbek xalq qo'shiqlari, mumtoz ashulalari, maqom yo'llari, vatanparvarlik va tarixiy mavzudagi zamonaviy vokal asarlar milliy istiqlol ruhini ifodalovchi muhim manbalardandir. Ushbu asarlarni ta'lim jarayonida maqsadli va tizimli ravishda o'rgatish orqali o'quvchilarning nafaqat musiqiy didi, balki milliy dunyoqarashi ham shakllantiriladi. Shuni ta'kidlash joizki, vokal asarlarini o'rgatish jarayoni oddiy texnik kuylash ko'nikmalarini shakllantirish bilangina cheklanib qolmasligi kerak. Aksincha, har bir asarning matni, mazmuni, tarixiy konteksti, g'oyaviy yo'nalishi chuqur tahlil qilinishi lozim. Aynan mana shu jarayonda o'quvchilarga milliy istiqlol g'oyalari – ozodlik, erkinlik, vatanparvarlik, milliy birlik, ajdodlarga hurmat kabi tushunchalar ongli ravishda singdiriladi. Zamonaviy pedagogik yondashuvlarga ko'ra, ta'lim jarayoni shaxsga yo'naltirilgan, kompetensiyaviy va integrativ xarakterga ega bo'lishi zarur. Vokal asarlarini o'rgatishda ham bu yondashuvlar muhim ahamiyat kasb etadi. Musiqa, adabiyot, tarix, madaniyatshunoslik fanlari integratsiyasi asosida tashkil etilgan darslar o'quvchilarning musiqiy asarlarni chuqurroq anglashiga, ularning mazmun-mohiyatini to'g'ri idrok etishiga yordam beradi. Natijada o'quvchi qo'shiqni shunchaki ijro etmaydi, balki uning g'oyaviy yukini his qiladi, o'z shaxsiy munosabatini bildiradi. Milliy istiqlol ruhini singdirishda ayniqsa vatanparvarlik mazmunidagi vokal asarlarning o'rni beqiyosdir. Bunday asarlar o'quvchilarda Vatanga sadoqat, xalq taqdiriga daxldorlik, milliy qadriyatlarga hurmat tuyg'ularini shakllantiradi. O'zbek bastakorlari tomonidan yaratilgan "Vatan", "O'zbekiston", "Yurtim", "Ona diyor" kabi qo'shiqlar yosh avlod qalbida milliy iftixor tuyg'usini kuchaytiradi. Ushbu asarlarni o'rgatishda ularning yaratilish tarixi, muallif shaxsiyati, davr ruhi haqida ma'lumot berish tarbiyaviy samaradorlikni yanada oshiradi. Bundan tashqari, xalq og'zaki ijodiga mansub vokal asarlar – laparlar, yallalar, terma va qo'shiqlar ham milliy istiqlol ruhini singdirishda muhim manba hisoblanadi. Ular xalqning asrlar davomida shakllangan dunyoqarashi, axloqiy me'yorlari va ma'naviy qadriyatlarini o'zida mujassam etgan. Ta'lim jarayonida bunday asarlarni o'rganish orqali o'quvchilar o'z milliy ildizlarini chuqurroq anglay boshlaydilar. Vokal asarlarini o'rgatish orqali milliy istiqlol ruhini singdirish masalasini ilmiy-nazariy jihatdan o'rganish pedagogika, musiqa ta'limi va ma'naviyatshunoslik fanlari kesishmasida joylashgan murakkab masala hisoblanadi. Bu jarayonda o'qituvchining kasbiy mahorati, metodik tayyorgarligi, ijodiy yondashuvi hal qiluvchi ahamiyatga ega. O'qituvchi nafaqat musiqiy bilim beruvchi, balki milliy g'oya targ'ibotchisi, ma'naviy yetakchi sifatida faoliyat yuritishi lozim. Vokal asarlarini o'rgatish orqali o'quvchilarga milliy istiqlol ruhini singdirish bugungi ta'lim tizimi oldida turgan muhim vazifalardan biridir. Ushbu masalani chuqur va tizimli o'rganish, samarali pedagogik uslublarni ishlab chiqish va amaliyotga joriy etish yosh avlodni barkamol, vatanparvar va milliy ongli shaxs sifatida tarbiyalashga xizmat qiladi. Shu bois mazkur tadqiqot mavzusi dolzarb, ilmiy va amaliy ahamiyatga ega bo'lib, ta'lim jarayonini yanada takomillashtirishga munosib hissa qo'shadi. Bugungi kunda ta'lim

Date: 29th January-2026

tizimining asosiy vazifalaridan biri yosh avlodni nafaqat bilimli, balki yuksak ma'naviyatli, milliy ong va milliy istiqloq g'oyalariga sodiq shaxs sifatida tarbiyalashdan iboratdir. Ushbu jarayonda san'at, ayniqsa musiqa ta'limi muhim tarbiyaviy vosita sifatida namoyon bo'ladi. Mazkur tadqiqotda vokal asarlarini o'rgatish orqali o'quvchilarga milliy istiqloq ruhini singdirishning pedagogik, metodik va ma'naviy jihatlari atroflicha tahlil qilindi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, vokal asarlari o'quvchilarning hissiy-ruhiy olamiga kuchli ta'sir ko'rsatib, ularda Vatanga muhabbat, milliy g'urur, tarixiy xotira va madaniy merosga hurmat tuyg'ularini shakllantirishda samarali vosita bo'la oladi. Ayniqsa, milliy va vatanparvarlik mazmunidagi qo'shiqlarni o'rgatish jarayonida o'quvchilar milliy istiqloq g'oyalarini chuqurroq anglay boshlaydilar hamda bu g'oyalar ularning shaxsiy e'tiqodiga aylanishi uchun mustahkam zamin yaratiladi.

Vokal asarlarini o'rgatish jarayonida faqat ijrochilik mahoratini rivojlantirish bilan cheklanib qolmasdan, asarlarning mazmun-mohiyati, tarixiy va ijtimoiy konteksti, g'oyaviy yo'nalishini tushuntirish muhim ahamiyat kasb etishi aniqlandi. Bunday yondashuv o'quvchilarning musiqiy asarni ongli idrok etishiga, undagi milliy istiqloq ruhini his etishiga va o'z hayotiy qarashlari bilan bog'lashiga imkon beradi. Tadqiqot davomida aniqlanishicha, vokal asarlarini o'rgatishda fanlararo integratsiya – musiqa, adabiyot, tarix va madaniyatshunoslik fanlari uyg'unligi ta'lim samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. Bu esa o'quvchilarning musiqiy bilimlari bilan bir qatorda ularning umumiy madaniy saviyasi va milliy dunyoqarashini kengaytirishga xizmat qiladi. Shuningdek, zamonaviy pedagogik texnologiyalar, interfaol metodlar va ijodiy yondashuvlardan foydalanish o'quvchilarning darsga bo'lgan qiziqishini kuchaytiradi. Xalq og'zaki ijodiga mansub vokal asarlar – xalq qo'shiqlari, laparlar, yallalar va mumtoz ashulalarning tarbiyaviy ahamiyati alohida e'tirof etildi. Ushbu asarlar xalqning asrlar davomida shakllangan milliy mentaliteti, axloqiy qarashlari va ma'naviy qadriyatlarini o'zida mujassam etgani bois, ularni ta'lim jarayoniga keng jalb etish o'quvchilarning milliy o'zligini anglashida muhim omil bo'lib xizmat qiladi. Shuningdek, tadqiqot natijalari o'qituvchining roli ushbu jarayonda hal qiluvchi ahamiyatga ega ekanligini ko'rsatdi. O'qituvchi vokal asarlarini o'rgatishda nafaqat musiqiy bilim beruvchi, balki milliy istiqloq g'oyalarini targ'ib qiluvchi, ma'naviy yetakchi sifatida faoliyat yuritishi lozim. Uning kasbiy mahorati, metodik tayyorgarligi va shaxsiy dunyoqarashi o'quvchilarning musiqiy va ma'naviy rivojiga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

Xulosa qilib aytganda, vokal asarlarini o'rgatish orqali o'quvchilarga milliy istiqloq ruhini singdirish ta'lim-tarbiya jarayonining muhim va samarali yo'nalishlaridan biridir. Ushbu jarayonni ilmiy asosda tashkil etish, mazmunan boy va g'oyaviy jihatdan puxta tanlangan vokal asarlardan foydalanish, zamonaviy pedagogik uslublarni qo'llash orqali yosh avlodni vatanparvar, milliy ongli va ma'naviy barkamol shaxs sifatida tarbiyalash mumkin. Mazkur tadqiqot natijalari musiqa ta'limi amaliyotini yanada takomillashtirishga xizmat qilishi bilan birga, kelgusidagi ilmiy izlanishlar uchun ham muhim nazariy va amaliy asos bo'lib xizmat qiladi.

Date: 29th January-2026

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Yo‘ldoshev J., Usmonov S. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. – Toshkent: O‘qituvchi, 2015.
2. Hasanov S. Musiqa ta’limi metodikasi. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2018.
3. Abduqodirov A., Begimqulov U. Ta’limda innovatsion texnologiyalar. – Toshkent: Fan, 2016.
4. Qodirov R. O‘zbek xalq musiqa ijodi va uning tarbiyaviy ahamiyati. – Toshkent: San’at, 2014.
5. Rahimov M. Milliy g‘oya va ma’naviyat asoslari. – Toshkent: Ma’naviyat, 2019.
6. To‘xtayeva D. Maktabda musiqa ta’limi va tarbiya masalalari. – Toshkent: O‘qituvchi, 2017.

